

# Boekbespreking “Nederland Droogteland”

## Door wetenschapsjournalist René Didde

STEFANIE BUS

*Het boek ‘Nederland Droogteland’ (Didde, 2021) biedt, op basis van voornamelijk interviews, een brede analyse van de droogteproblematiek. Didde weet deze complexe materie voor een breed publiek toegankelijk te maken. Didde bereikt daarmee een groot publiek en bewijst de hydrologische gemeenschap in Nederland een grote dienst door het vakgebied goed op de kaart te zetten. Op basis van gesprekken met de verschillende experts focust Didde zich voornamelijk op technologische oplossingen, terwijl hij in het begin van het boek stelt dat uiteindelijk de oplossing zit in het meenemen van het gehele watersysteem als uitgangspunt voor de ruimtelijke inrichting. Dit probleem dat ik in het boek signaleer is in feite het probleem van het waterbeheer in Nederland: veel partijen zijn bezig met onderzoek en technische innovaties, terwijl de grotere ‘watertransitie’ – met het watersysteem als uitgangspunt voor landgebruik – uitblijft en blijft hangen in bestuurlijk gepolder. Desondanks is het boek zeer geschikt om inzicht te krijgen in de verschillende functies en belangen die spelen rondom droogte.*



Bespreking

Wat beweegt een wetenschapsjournalist om een boek over een complex vraagstuk als droogte te schrijven? In de proloog lees ik het antwoord: René Didde is mede-eigenaar van een wijngaard in Zuid-Frankrijk en in september 2009 ziet hij met eigen ogen de impact van droogtestress bij de druiven. Van de regionale overheid wordt subsidie voor irrigatie ontvangen, maar volgens Didde is er geen overheidsvisie voor het droogteprobleem in Zuid-Frankrijk. Sinds 1989 schreef Didde bijna drieduizend artikelen over droogte, zilte landbouw, bodemdaling en dijkverbetering in onder meer de Volkskrant, Binnenlands Bestuur, Intermediair en Milieumagazine. Negen jaar later, tijdens de droge jaren 2018 en 2019, ziet hij dezelfde problemen als in Frankrijk ook in Nederland terugkomen. Dit vormde voor hem de aanleiding om zich verder te verdiepen in de droogte in Nederland.

Als hydroloog komt de volgende vraag bij mij op: Wat wordt bedoeld met Nederland droogteland? In hoofdstuk 1 ‘Van Waterland naar Droogteland’ beschrijft Didde de verschillende vormen van droogte op basis van een interview met Niko Wanders van de Universiteit Utrecht. Het gaat om de meteorologische,

agrarische en grondwater- (of hydrologische) droogte. Met dit laatste wordt de invloed op de grondwaterspiegel bedoeld. Wanders introduceert het begrip 'sluipmoordenaar' om droogte te omschrijven. Hij geeft aan dat 'Het verraderlijke aan droogte is dat het weken duurt voordat we de effecten gaan merken.... Vervolgens verstrijken maanden, soms jaren, voordat de gevolgen van de droogte voorbij zijn en de situatie weer min of meer normaal is'. In de tekst aansluitend aan het kader 'Een vierde vorm van droogte, sociaaleconomische droogte' wordt aangegeven dat dit al meermalig tot oorlogen en vluchtelingen heeft geleid. 'Het World Economic Forum zag in 2017 waterschaarste als een factor voor conflicten in 45 landen, waaronder Syrië. Het Forum plaatst de beschikbaarheid van water in de top vijf van risico's voor de wereldeconomie'.

De hoofdstukken 2 t/m 8 zijn ingedeeld op basis van de functie, terwijl in hoofdstuk 1 wordt gepleit voor de transitie van 'peil volgt functie', naar 'functie volgt peil'. Het zou daarom logischer zijn geweest de aspecten van het gehele watersysteem als uitgangspunt te nemen voor de hoofdstukindeling. De focus ligt bij deze benadering overigens erg op de waterschappen en het oppervlaktewater. Het zou mijn inziens beter zijn om te zeggen 'functie volgt bodem en watersysteem'. Dan worden ook aspecten als de herkomst van het water met kwel, intrekgebieden, et cetera meegenomen, evenals aspecten als verdroging, bodemdaling en verzilting.

Als basis voor de hoofdstukindeling hadden de figuren uit het boek, met de aanvoer van rivierwater (bladzijde 2) en de 'Infographic Grondwaterstromen' (bladzijde 32), kunnen worden gebruikt. Dan was het boek gestart met de meteorologie en geëindigd met de ouderdom van het grondwater of met de klimaatscenario's. En daarmee was mogelijk de Nederlandse terminologie in de 'Infographic Grondwaterstromen' verwerkt. In deze figuur mis ik bovendien de natuurlijke aspecten, zoals de zon, beken, de deklaag, breuken en verticale kleischotten ter hoogte van de stuwwal.

De voorbeelden in het boek zijn gebaseerd op gesprekken met experts van kennisinstituten, universiteiten en adviesbureaus. Wat opvalt is dat in de hoofdstukken 5 tot en met 8 veelal technische oplossingen worden beschreven (optimaliseren in het lokale systeem). Terwijl Diddé in het begin van zijn boek stelt dat uiteindelijk de oplossing zit in het meenemen van het gehele watersysteem als uitgangspunt voor de ruimtelijke inrichting. In het boek is echter weinig aandacht voor hoe dit te doen: hoe verbinden we besluitvorming rond ruimtelijke ordening en het strategische en operationele waterbeheer beter?

Tot slot de vraag: Waarop is de inhoud van dit boek gebaseerd? Ik begon met het bestuderen van de verantwoording en literatuur. Deze beslaat een kleine zes pagina's, bestaat uit bijna 200 items en is onderverdeeld per hoofdstuk. Deze lijst bestaat uit e-mails, rapporten, artikelen uit kranten en tijdschriften en bijna 50 interviews. De journalist geeft zijn weergave op basis van interviews met deze experts. Ik mis in het boek bronvermeldingen in de vorm van noten, bibliografie en een personen- en zakenregister. Het personenregister biedt inzicht in de invloed van de verschillende typen experts op de inhoud van het boek.

De basis om de huidige problematiek, denkwijze en belangen rondom droogte goed te kunnen begrijpen is voor mij het boek 'Het landschap, de mensen. Nederland 1850 – 1940' van Auke van der Woud (2020), die de historie van het landschap en daarmee de aanzet tot het huidige watersysteem beschrijft. Helaas wordt het boek van Van der Woud en de invloed van het werk van bijvoorbeeld Staring of Lely op het huidige watersysteem niet door Didde genoemd.

## Conclusies

Het boek Nederland Droogteland is voor hydrologen een feest der herkenning, vooral vanwege de vele vakgenoten die zijn geïnterviewd. Inhoudelijk ontbreekt het integraal denken in het (geo)hydrologisch systeem. Deze is opgeknipt in oppervlaktewater, de grondwaterspiegel en onttrekkingen. Binnen dezelfde watervoerende laag zijn er immers vele overheden actief. Om beslissingen te kunnen nemen is het daarom van belang dat deze uniform zijn voor het gehele watersysteem, waarbij de herkomst en het gedrag van het hydrogeologische systeem een cruciale rol spelen.

Zoals op de achterzijde te lezen is het boek bedoeld om droogte voor een breed publiek op de kaart te zetten. Didde weet deze complexe materie voor een breed publiek toegankelijk te maken. Het boek is regelmatig in het nieuws op onder andere Radio 1, De Volkskrant, in een webinar op YouTube, #denktankdroogte, Binnenlands bestuur, Twitter en in diverse nieuwsberichten. Didde bereikt daarmee een groot publiek en bewijst de hydrologische gemeenschap in Nederland een grote dienst door het vakgebied goed op de kaart te zetten.

## Verkrijgbaarheid

Nederland Droogteland is gepubliceerd door Lias B.V.. Het boek was op 9 juni j.l. uitverkocht, maar de tweede druk is inmiddels beschikbaar. Het boek kan online worden besteld of via onafhankelijke boekhandels in Nederland.

## Deel je mening

Wij zijn erg benieuwd naar jullie mening. Dus hierbij doen wij de oproep om via LinkedIn (#nederlanddroogteland of #droogte) of de Twitter handle @nldroogteland te laten weten wat je van het boek vindt.

## Literatuur

**Didde, R** (2021) *Nederland Droogteland*; Lias B.V., Nederland. Gebonden 176 pagina's, ISBN 9789088031205 € 19,99 [www.nederlanddroogteland.nl](http://www.nederlanddroogteland.nl)

**Woud, van der A** (2020) *Het landschap, de mensen. Nederland 1850 – 1940*. Uitgeverij Prometheus. Gebonden 448 pagina's, ISBN 9789044645934 € 29,99

## Auteurs

STEFANIE BUS

Geohydroloog

<https://www.linkedin.com/in/stefanie-bus-58936bb/>

